

Nr 198.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i staten för statens pensionsanstalt; given Stockholms slott den 13 mars 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anför:

I skrivelse den 24 februari 1931 har statens pensionsanstalt gjort framställning i syfte att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå 1931 års riksdag att i tjänsteförteckningen för statens pensionsanstalt uppföra ytterligare en ordinarie tjänst i lönegrad B 26 med benämning matematiker (förste aktuarie) ävensom att godkänna därav föranledda ändringar i staten för pensionsanstalten.

Utlåtanden över framställningen hava efter remiss avgivits av statskontoret den 9 mars och av allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 10 mars 1931.

Gällande stat
för statens
pensionsan-
stalt m. m.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 maj 1927 är antalet ordinarie be-
fattningshavare vid statens pensionsanstalt jämte de för dessa avsedda
lönegrader bestämt på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 direktör	B 30
1 sekreterare, tillika ombudsman	B 26
1 kamrerare	B 26
1 kassör	B 21
1 aktuarie	B 21
1 kansliskrivare	B 11
2 kanslibiträden	B 7
1 förste expeditionsvakt	B 7.

Den för statens pensionsanstalt gällande staten har, enligt Kungl.
Maj:ts beslut den 20 maj 1927 och den 16 april 1930, följande utseende:

Arvoden till ledamöter av styrelsen, för ordföranden 4,000 kronor och för 1 ledamot 3,000 kronor	kronor	7,000
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	»	59,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, förslagsan- slag	»	42,000
Till uppvärmning, lyse, städning, skrivmaterialier, expenser m. m., förslagsanslag	»	10,000
Summa kronor		118,000.

Till hyra, depositions-kostnader m. m., förslagsanslag

kronor 21,600.
Av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningsha-
vare må till grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän, extra be-
fattningshavare och tillfällig personal, övertidsersättning, renskrivning
m. m. användas högst 38,600 kronor. Härutöver må från ifrågavarande
anslagspost utgå vad som erfordras till beredande av avlöningsförhöj-
ningar till extra ordinarie tjänstemän, läkarvård jämte läkemedel och
dylikt samt begravningshjälp till sådan personal.

Kungl. Maj:t har förenämnda den 20 maj 1927 medgivit, att vid pen-
sionsanstalten må vara inrättad en icke-ordinarie befattning, motsvaran-
de en ordinarie tjänst i lönegraden B 24 och vars innehavare skall be-
nämnas matematiker (förste aktuarie) samt åtnjuta lön enligt de grun-
der, som angivas i 33 § kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlö-
ningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdeparte-
ment och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Kostnaderna för tillämpningen av staten för statens pensionsanstalt
ävensom kostnaderna för lokalhyra och deposition m. m. bestridas av de
under styrelsen för anstalten ställda medel.

Statens pensionsanstalt har i sin föreliggande skrivelse erinrat, att pensionsanstalten vid vissa tidigare tillfällen framställt förslag om uppförande av, bland andra befattningar, en förste aktuarie å ordinarie stat men att detta icke vunnit bifall med hänsyn bland annat till pågående utredningar på pensionsväsendets område. Pensionsanstalten har särskilt hänvisat till en framställning av den 9 oktober 1925, vari uti förvarande del anförts följande:

Statens pensionsanstalt.

Erfarenheten hade bekräftat, att behov av en ordinarie försäkringsmatematiker föreläge. Det vore ej blott för de rent försäkringstekniska beräkningarnas verkställande, som matematikerns biträde vore av nöden, ehuru även dessa i och för sig syntes tillräckligt motivera befattningens uppförande på ordinarie stat. I detta avseende finge erinras, att försäkringstekniska beräkningar av beviljade pensioner förekommit till ett ungefärligt antal av 75 år 1923 och 85 år 1924 samt att antalet av dessa beräkningar, som väsentligen försvårades genom pensioneringens sammankoppling med den allmänna pensionsförsäkringen, med all sannolikhet komme att fortfarande stegras, i synnerhet sedan tilldelande av s. k. uppskjutna pensioner — vilka alltid beräknades försäkringstekniskt — hunnit taga större omfattning; att ofta förekomme förfrågningar om beloppet å pension, som måste beräknas försäkringstekniskt, vilka förfrågningar anstalten ansett sig skyldig att besvara, enär tillförlitlig upplysning härutinnan kunde vara av vikt för den frågande och icke kunde på annan väg erhållas; att även bestämmande av engångsavgifter allt fort förekomme och, kanske än oftare, förfrågningar om engångsavgifters belopp; att årligen skulle försäkringstekniskt uträknas statens pensionsavgifter, vilket arbete i och för sig vore omfattande och för vilket ändamål för övrigt vore önskligt att på grundval av befintligt material upprätta och successivt komplettera en hittills till följd av anhoppade göromål ej medhunnen statistik om medelpensionsålder, sjukpensionering m. m., med tillhjälp av vilken statistik beräkningen kunde göras säkrare och eventuellt för statsverket billigare; samt att vart femte år skulle göras en försäkringsteknisk beräkning av statsanstaltens fond, vilket arbete lämpligen kunde och borde så planläggas, att en väsentlig del därav verkställdes kontinuerligt under femårsperioden. Men om också dessa och andra matematiska uppgifter syntes vara tillräckligt skäl för befattningens ställande på ordinarie stat, så kunde ytterligare åberopas, att själva grunderna för statsanstaltens reglemente vore sådana, att för dess behöriga tillämpning i många fall krävdes tillgång till den sakkunskap, som endast en försäkringsmatematiker kunde antagas besitta. Att låta matematikern fortfarande vara anställd på extra stat, oaktat det icke föreläge någon som helst anledning antaga, att hans funktioner i framtiden skulle kunna bli obehövliga, skulle innebära en allvarlig brist i organisationen och kunna medföra ur göromålens synpunkt olämpliga ombyten av befattningshavare. Att anlita en utom verket stående försäkringsmatematiker syntes enligt styrelsens mening uteslutet med hänsyn till den nuvarande omfattningen av arbetet. Anstalten hade tidigare prövat ett sådant system men funnit sig nödgad frånga detsamma. Ej heller skulle en sådan anordning medföra någon kostnadsbesparing.

I sin skrivelse den 24 februari 1931 har statens pensionsanstalt till stöd för förslaget om uppförande av en matematiker (förste aktuarie) å pensionsanstaltens ordinarie stat vidare anfört följande:

Omfattningen av den icke-ordinarie matematikerns arbetsuppgifter hade efter hand väsentligen ökats i sammanhang med utvecklingen av anstaltens hela verksamhet. Sålunda hade t. ex. antalet försäkringstekniskt beräknade pensioner åren 1925—1930 ökats från 82 till 136 (medeltalet 114 per år) o. s. v. Matematikern åliggande ärenden tillhörde i allmänhet de mest invecklade, som förekomme till behandling hos pensionsanstalten, och hans arbete vore uppenbarligen av den mest vitala betydelse för anstaltens verksamhet.

Redan de sakkunniga, vilkas betänkande av år 1919 låge till grund för pensionsanstaltens reglemente, hade föreslagit anställande av en förste aktuarie med den kompetens, som fordrades för att vara aktuarie vid livförsäkringsbolag, och med avlöning enligt dåvarande andra lönegraden eller samma lönegrad som för anstaltens kamrer och sekreterare och hade till och med ansett, att, tills erfarenhet vunnits om erforderlig ökning av tjänstemännens antal, ingen annan ökning borde göras än den föreslagna.

Anledningen till att styrelsen just nu gjorde framställning rörande allenast matematikerns ställning vore, att den brist i organisationen, som finge anses ligga däri, att befattningen icke vore ordinarie, för närvarande särskilt aktualiserats därigenom, att den tjänsteman, som innehade befattningen allt sedan dess inrättande från den 1 maj 1923, enligt vad styrelsen av honom erfarit, ämnade söka en annan motsvarande befattning inom statsförvaltningen (lönegrad 26), och pensionsanstalten därför stode inför den, så vitt kunde bedömas, ej osannolika utsikten att gå förlustig en synnerligen dugande arbetskraft. Det finge nämligen anses tydligt, att för pensionsanstalten vore av största vikt att på en så krävande post få behålla en med göromålen väl förtrogen person, vilkens synnerliga duglighet och samvetsgrannhet styrelsen haft tillfälle att under en lång tid konstatera. Och möjligheten att kunna erhålla och vidare behålla en dugande efterträdare till honom förringades självfallet väsentligen av de omständigheterna, att tjänsten vore i förhållande till kraven på innehavarens kompetens och prestationer relativt lågt avlönad och att tjänsten icke kunde besättas med ordinarie innehavare. I själva verket syntes det för anstalten under närvarande förhållanden bli va synnerligen svårt att kunna erhålla en efterträdare med motsvarande kvalifikationer.

Såsom redan angivits, skulle dessa svårigheter för anstalten undvikas, därest ifrågavarande befattning redan nu kunde uppföras på ordinarie stat, en åtgärd, vilken i varje fall förr eller senare ändock måste vidtagas, vilka ändringar som framdeles än kunde komma i fråga beträffande statens pensionsväsende.

Vad angår den lönegrad, i vilken befattningen skäligen borde placeras, finge i det föregående anses hava lämnats tillräckliga skäl för, att lägre lönegrad än B 26, eller samma lönegrad som för kamreraren och sekreteraren icke lämpligen borde ifrågakomma.

Med hänsyn till det sålunda anförda har pensionsanstalten, på sätt i det föregående antytt, hemställt, att Kungl. Maj:t ville i proposition till 1931 års riksdag föreslå sådan ändring *dels* i gällande tjänsteförteckning för

statens pensionsanstalt, att däri uppföres ytterligare en ordinarie tjänst i lönegrad B 26 med benämning matematiker (förste aktuarie), dels ock i pensionsanstaltens lönestat att, med upphävande av vad däri säges om en icke-ordinarie befattning med motsvarande benämning, förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 59,000 kronor, ökas med i runt tal 9,500 kronor till 68,500 kronor, samt att i sammanhang därmed förslagsanslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare, nu 42,000 kronor, minskas med i runt tal 7,000 kronor till 35,000 kronor.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 9 mars 1931 yttrat:

Statskontoret.

På grund av det svävande läge, vari frågan om det civila pensionsväsendets centralisering befunne sig, och då, såsom anstaltsstyrelsen framhållit, nu ifrågavarande befattning i varje fall förr eller senare syntes böra uppföras på ordinarie stat, vilka ändringar som framdeles än kunde komma i fråga beträffande pensionsväsendet och anstaltens befattning med detsamma, ville det synas, som om goda skäl förefunnos för att bereda den vid anstalten anställde matematikern den tryggade ställning, som innehavandet av en ordinarie befattning innebure. I detta sammanhang syntes ej heller böra förbises, att det för anstalten vore av stor betydelse att å ifrågavarande befattning kunna förvärva och behålla en för sitt uppdrag väl kvalificerad tjänsteman samt att det härvid givetvis vore av värde, att befattningen vore uppförd å ordinarie stat.

Beträffande frågan om den lönegrad, till vilken befattningen borde hänföras, finge statskontoret erinra, att i den centrala förvaltningen vore för närvarande förste aktuariefattningar i finansdepartementet, sjökarteverket och statistiska centralbyrån hänfödda till lönegraden B 26, under det att förste aktuariefattningarna i riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, kontrollstyrelsen och kommerskollegium vore uppförda i lönegraden B 24. Med hänsyn till den ställning av föredragande, som matematikern i pensionsanstalten intoge, ville statskontoret icke motsätta sig, att han placerades i lönegraden B 26.

Därest betänkligheter skulle möta mot att nu uppföra befattningen å ordinarie stat, syntes befattningen dock såsom icke-ordinarie lämpligen böra placeras i nyss angivna lönegrad. Statskontoret förutsatte i detta fall att, då här endast vore fråga om uppflyttning i lönegrad av en befattning, varmed skulle vara förenade samma arbetsuppgifter som förut, den nuvarande innehavaren av befattningen finge för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig hela den tid från och med den 1 maj 1923, varunder han innehaft befattningen såsom matematiker hos anstalten.

Befattningens benämning kunde efter en lönegradsuppflyttning bibehållas vid den nuvarande, matematiker (förste aktuarie), men syntes också kunna utbytas mot förslagsvis »sekreterare, tillika matematiker».

Anstaltsstyrelsens anslagsberäkningar föranledde ingen statskontorets erinran; dock syntes föreskrift böra meddelas, att av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, 35,000 kronor, finge till grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän, extra befattningshavare och tillfällig personal, övertidsersättning, renskrivning m. m. användas högst 31,200 kronor.

Allmänna
civilförvalt-
ningens löne-
nämnd.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i skrivelse den 10 mars 1931 avgivit följande utlåtande över pensionsanstaltens framställning:

Med hänsyn till den utveckling, statens pensionsanstalt undergått under senare år, finge det anses ostridigt, att anstalten nu och framgent hade behov av en befattningshavare med försäkringsteknisk utbildning. Allmänna civilförvaltningens lönenämnd hade därför intet att erinra mot att den icke-ordinarie förste aktuarietjänst, som för närvarande funnes inrättad vid anstalten, uppfördes å ordinarie stat.

Enligt den för anstalten gällande arbetsordningen ålæge det förste aktuarien bland annat att verkställa de vid anstalten förekommande försäkringstekniska beräkningarna samt att vara föredragande inför styrelsen i ärenden angående reglerade befattningars förenande med pensionsrätt och om retroaktiv tjänstårsberäkning för befattningshavare, angående engångsavgifter och anmålningar om befattningshavares avgång med rätt till uppskjuten pension ävensom i försäkringsmatematiska frågor. De på förste aktuarien ankommande arbetsuppgifterna vore sålunda synnerligen betydelsefulla för anstaltens verksamhet. Särskilt vid en jämförelse med de tjänsteåligganden, som åvilade anstaltens kamrerare, funne nämnden väl motiverat, att förste aktuariebefattningen hänfördes till 26:e lönegraden.

En dylik placering syntes vara fullt befogad även om, såsom med skäl kunde ifrågasättas, kamrerarbefattningen skulle vid en närmare undersökning av anstaltens organisation anses böra nedflyttas till lönegraden B 24.

Departements-
chefen.

Föreliggande framställning från styrelsen för statens pensionsanstalt avser, att den hos anstalten inrättade icke-ordinarie befattningen såsom matematiker måtte uppföras å ordinarie stat samt att befattningen, som nu tillhör 24:e lönegraden, därvid måtte placeras i lönegraden B 26. Framställningen har tillstyrkts av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att vid statens pensionsanstalt ett ofrånkomligt och permanent behov föreligger av en befattningshavare med den särskilda matematiska och försäkringstekniska utbildning, varom här är fråga. Vid sådant förhållande och i betraktande av de ansvarsfulla och för anstaltens verksamhet centrala arbetsuppgifter, som åvila den förevarande tjänstens innehavare, synes det tidigare åberopade skälet — hänsyn till pågående utredningar på pensionsväsendets område — icke böra hindra, att befattningen nu uppföres å ordinarie stat, då, enligt vad av styrelsen anförts, ett ytterligare uppskov skulle medföra allvarliga olägenheter i rekryteringshänseende. Jag är för den skull beredd tillstyrka styrelsens framställning på denna punkt.

Befattningen ifråga är för närvarande i lönehänseende likställd med befattning å extra stat i lönegraden B 24. Styrelsen har nu, såsom nämnt, hemställt, att befattningen vid uppförande å ordinarie stat måtte placeras i lönegraden B 26. Med hänsyn till tjänstens för anstaltens verksamhet betydelsefulla uppgifter anser jag mig i likhet med statskontoret och

allmänna civilförvaltningens lönenämnd böra förorda detta förslag. Särskilt torde härvid få erinras, att den å försäkringsinspektionens stat uppförda förste aktuariefattningen tillhör 26:e lönegraden. För behörighet till sistnämnda befattning kräves att uppfylla de kompetensvillkor, som äro stadgade för aktuarie vid livförsäkringsbolag. Enahanda kompetensfordringar torde böra uppställas vid den nu ifrågavarande befattningen.

Befattningens innehavare lärer böra benämnas förste aktuarie.

Lönenämnden har i sitt yttrande framhållit, att det kunde ifrågasättas att nedflytta befattningen såsom kamrerare i anstalten från 26:e till 24:e lönegraden. Med anledning härav vill jag uttala, att denna befattning vid inträffande ledighet icke torde böra återbesättas med ordinarie innehavare, innan närmare undersökning verkställts angående befattningens löneställning.

Vid bifall till vad här föreslagits bör, på sätt pensionsanstalten förordnat, den i staten för anstalten ingående anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 59,000 kronor, höjas med i runt tal 9,500 kronor till 68,500 kronor. Då anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare icke längre behöver tagas i anspråk för avlöande av matematiker hos anstalten, torde å andra sidan denna post, som nu är upptagen med 42,000 kronor, kunna minskas med, i avrundat belopp, 7,200 kronor och sålunda beräknas till 34,800 kronor. Härav böra högst 31,400 kronor få användas till grundavlöningar till extra ordinarie tjänstemän, extra befattningshavare och tillfällig personal, övertidsersättning, renskrivning m. m., varförutom från ifrågavarande anslagspost liksom hittills torde böra utgå vad som erfordras till beredande av avlöningsförhöjningar till extra ordinarie tjänstemän, läkarvård jämte läkemedel och dylikt samt begravningshjälp till sådan personal.

Såsom förut nämnts, finnes för närvarande utom staten anvisat ett förslagsvis beräknat belopp å 21,600 kronor för bestridande av utgifterna för hyra, depositionskostnader m. m. Detta belopp synes böra uppföras såsom en särskild post å staten. Då vissa av de utgifter, som skola bestridas från anslagsposten, icke på förhand kunna till sitt belopp med tillräcklig noggrannhet beräknas, bör posten betecknas såsom förslagsanslag. Härvid torde, i likhet med vad hittills varit fallet, böra föreskrivas, att anslagsposten icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Slutligen får jag erinra, att kostnaderna för tillämpning av gällande stat för statens pensionsanstalt bestridas av de av styrelsen för anstalten omhändertagda medel. Häri ifrågasättes ingen ändring.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition Nr 198.

dels, med tillämpning från och med den 1 juli 1931, i personalförteckningen för statens pensionsanstalt uppföra en förste aktuarie i lönegraden B 26;

dels godkänna följande stat för statens pensionsanstalt, att tillämpas från och med den 1 juli 1931:

Stat.

Arvoden till ledamöter av styrelsen, för ordföranden 4,000 kronor och för en ledamot 3,000 kronor	kronor	7,000
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	»	68,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	»	34,800
Uppvärmning, lyse, städning, skrivmaterialier, expenser m. m., förslagsanslag	»	10,000
Hyra, depositionskostnader m. m., förslagsanslag	»	21,600

Summa kronor 141,900;

dels ock medgiva, att kostnaderna för tillämpning av staten för statens pensionsanstalt må bestridas av de av styrelsen för anstalten omhänderthavda medel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.